

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ”

Opresiunea și supraviețuirea în spațiul carceral
comunist între istorie și memorie.

Penitenciarul Aiud 1945 – 1958

Rezumat

Conducător științific:
Prof. univ. dr. *Doru RADOSAV*

Candidat:
Ionuț-Alexandru POPA

Cluj-Napoca
2024

Cuprins

INTRODUCERE	4
Capitolul 1. Rolul și locul penitenciarelor.....	15
1.1. Evoluția și subordonarea DGP	15
1.2. Legislația privind sistemul penitenciar.....	17
1.3. Categoriile de penitenciare.....	31
Capitolul 2. Istoricul penitenciarului Aiud.....	35
2.1. Perioada 1786 – 1929.....	35
2.2. Perioada 1929 – 1941.....	42
2.3. Perioada 1941 – 1944.....	48
Capitolul 3. Perioada tranziției 1944 – 1948.....	68
3.1. Decizii instituționale și funcționale.....	68
3.2. Administrarea vechilor și noilor categorii de deținuți.....	71
3.2.1. Legionarii	71
3.2.2. Criminalii de război.....	81
3.2.3. Sabotori	91
3.2.4. Țărăniști.....	93
3.3. Norme de organizare.....	97
3.3.1. Regimul penitenciar	97
3.3.2. Coloniile de muncă.....	120
Capitolul 4. Opresiunea 1948 – 1958.....	126
4.1. Fluxurile și refluxurile opresiunii	126
4.1.1. Perioada 1948 – 1953.....	126
4.1.2. Perioada 1954 – 1956.....	145
4.1.3. Perioada 1956 – 1958.....	150
4.2. Regim penitenciar	151
4.2.1. Premisele schimbării	151
4.2.2. Inflexiunea regimului penitenciar	159
4.2.3. Metamorfozele regimului carceral	165
4.2.4. Relaxarea regimului carceral	206
Capitolul 5. Supraviețuirea	214
5.1. Supraviețuirea cotidiană.....	215

5.1.1. Mecanisme și forme de comunicare	216
5.1.2. Supraviețuirea psihică și fizică	225
5.1.3. Supraviețuirea politică.....	235
5.1.4. Supraviețuirea cultural-educativă.....	244
5.1.3. Supraviețuirea religioasă	254
5.2. Evadarea.....	265
5.3. Greva foamei	277
Capitolul 6. Personalul închisorii	300
6.1. Organigrama penitenciarului	300
6.1.1. Conducerea politică.....	302
6.1.2. Personal administrativ și de pază	314
6.2. Portretele gardienilor.....	329
CONCLUZII.....	334
ANEXE	337
BIBLIOGRAFIE	364

Cuvinte cheie: opresiune, supraviețuire, penitenciarul Aiud, deținuți, regim, putere.

Lucrarea de față completează parcursul academic întreprins în cadrul studiilor de licență și masterat, dedicate penitenciarului Aiud. Construct social al lumii moderne, închisoarea are rolul de supraveghere, reeducare și reintegrare socială a celor care nu se conformează normelor sau legilor. Regimurile totalitare și în chintesență, cel comunist au utilizat această instituție pentru pedepsirea opozanților, reali sau imaginari, transformând sistemul penitenciar într-un spațiu al represiunii fizice și psihice.

Conform teoriei lui Michel Foucault, *puterea este extrateritorială, iar statul nu este o megamașină care conține celelalte puteri, ci apare ca un efect general sau rezultat al unor structuri și rotații interactive, situate în planuri diferite*¹. Din această perspectivă, cercetarea de față a analizat diacronic și sincron, cum metamorfozarea relațiilor din cadrul structurilor de putere care au interacționat cu penitenciarul Aiud a determinat într-o formă sau alta, regimul penitenciar al celor închiși aici?

Regimul carceral al deținuților politici închiși în penitenciarul Aiud nu a fost stabilit doar de comandanții închisorii, ci s-a metabolizat în urma interacțiunii și relației dintre politicile statului, transferate prin intermediul instituțiilor, care au încercat dezvoltarea și amprentarea către unitatea carcerală. Politica represivă nu a fost doar rezultatul voinței statului, ci pe de o parte, interpretarea instituțiilor, iar pe de altă parte, gradul de înțelegere al sitului. În această configurație, un rol important l-a reprezentat natura relațiilor, rezultată din competiția, contestarea și negocierea continuă a competențelor exercitate de diversele sisteme care au interacționat cu penitenciarul Aiud. În acest sens am nuanțat rolul și locul penitenciarului Aiud în interferența rotațelor și structurilor dintre Ministerul de Justiție/Interne, Direcția Generală a Penitenciarelor/Direcția Generală a Securității Poporului, Parchet/Procuratură.

În concordanță cu cele explicitate, primul nivel de analiză a investigat din punct de vedere conceptual *opresiunea*, determinantă și determinată de mecanismele, practicile și metodele (formă, durată, intensitate) structurilor de putere care au stabilit și definit regimul penitenciar al celor închiși la Aiud. Implementarea politicilor opresive s-a realizat gradual și cu sincopile aferente oricărei transformări, cercetarea urmărind în acest sens, numeroasele aspecte privind condițiile celulare, regimul alimentar, asistența medicală, igiena, pachete, vizite și vorbitor, plimbarea, îmbrăcămintea,

¹ Michel Foucault, *A supraveghea și a pedepsi. Nașterea închisorii*, Editura Humanitas, București, 1997, p. 11.

paza și supravegherea, perchezițiile, bățile, tortura și izolările, cât și reeducarea prin muncă.

Al doilea nivel de analiză a avut în vedere din punct de vedere conceptual *supraviețuirea*. Acesta este fundamentat pe aceeași teorie formulată de Foucault prin care *puterea produce continuu contraputere, generând rezistență, subversiune, abatere, delict*². Prin politicile opresive, acțiunile și deciziile structurilor de putere au generat comportamente și atitudini în rândul deținuților, rezultat pe care îl catalogăm supraviețuire și nu, rezistență. Din perspectiva regimului comunist, acțiunile și comportamentele deținuților erau catalogate forme de rezistență, dar noțiunea nu poate fi aplicată în spațiul concentraționar, deoarece între deținut și stat nu exista același statut de egalitate, din punct de vedere juridic. În schimb, în societatea „liberă”, putem discuta de acțiuni de rezistență, precum cea „armată” a luptătorilor din munți.

Uzitând de conceptele din literatura de specialitate, tipologiile de rezistență teoretizate de Lynn Viola, James Scott, Sheila Fitzpatrick, Stefan Kotkin au fost adaptate în universul carceral, rezultând astfel o multitudine de forme ale supraviețuirii. O primă clasificare poate fi explicată prin conformarea sau contestarea regulilor, situație în care deținutul se supune „formal” regulamentului de deținere, generându-se astfel supraviețuirea pasivă. În cadrul acesteia includem toate acțiunile deținuților de zi cu zi, activități întreprinse pe mai multe planuri, comunicare directă sau indirectă; ajutorarea cu alimente, medicamente, îmbrăcăminte; teoretizări ale programelor și proiectelor politice; activități instructiv-educative, cât și aspecte de natură religioasă. Cea de-a doua clasificare a formelor de supraviețuire are în vedere contestarea activă și vădită a puterii de către deținuți, întreprinsă prin forma legală prevăzută de „greva foamei”, iar în alte cazuri manifestată prin acțiuni de evadare din spațiul concentraționar.

Din punct de vedere metodologic, lucrarea se bazează pe analiza aprofundată a surselor primare și secundare, inclusiv arhive, memorialistică, lucrări de specialitate, presă, interviuri, colecții. Metodele utilizate cuprind analiza documentară, comparativă, calitativă, cantitativă și studiul de caz. Având în vedere conceptele de analiză dihotomice, cercetarea doctorală reconstituie istoria penitenciarului Aiud între 1945 – 1958, utilizând deopotrivă, atât *surse documentare* provenite din Arhiva Penitenciarului de Maximă Siguranță Aiud (APMSA), Arhivele Naționale ale României (sediul central – ANIC și structurile județene – Alba, Cluj, Bacău), Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor (AANP), Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS), cât și *lucrări memorialistice* din vasta literatură, dar și *interviuri* cu fostele cadre ale unității.

² *Ibidem*, p. 10.

Din punct de vedere structural, lucrarea este împărțită în șase capitole principale cu teme subsecvente. Primul capitol radiografiază rolul și locul penitenciarelor în România interbelică, surprinzând înăsprirea legislației penale; evoluția, structura, subordonarea politică a organismului de conducere și clasificările închisorilor. Al doilea capitol urmărește transformarea diacronică și sincronică a penitenciarului Aiud de la înființare până în anul 1944. Al treilea capitol prezintă perioada tranziției penitenciarului spre etapa sovietizării, având în vedere deciziile instituționale care au stabilit regimul de detenție a categoriilor întemnițate. Capitolul patru analizează modalitatea în care fluxurile și refluxurile opresiunii au determinat regimul carceral. Penultimul capitol descrie mecanismele de supraviețuire dezvoltate de deținuți, contrapondere la politicile represive ale regimului. Ultimul capitol urmărește printr-o dublă dimensiune, instituțional-organizațională, respectiv umană, activitatea celor care au condus, administrat și supravegheat deținuții.

Această lucrare demonstrează că, în fața politicilor opresive ale regimului comunist, deținuții au reușit să supraviețuiască în penitenciarul Aiud în condiții inumane, caracterizate prin regim alimentar deficitar, asistență medicală și condiții de igienă precare, limitarea și interzicerea drepturilor la vizite, pachet și vorbitor, cumulate cu o supraveghere vigilentă, percheziții, bătaii și izolări. Utilizând ansamblul arhitectural pe care închisoarea îl deținea prin celebra Zarcă și Celular, regimul comunist a implementat pentru „dușmanii poporului” un mod de pedepsire drastică, reglementat de un regulament strict secret, cunoscut doar de directorii și personalul de pază, direct responsabili.

Celula a reprezentat pentru majoritatea deținuților, atât spațiul exterminării fizice și psihice, cât și locul micilor bucurii cotidiene. Omniprezenta foame a fost determinată de insuficiența și lipsa de varietate a alimentației, reliefată în memorialistică. Frigul cauzat de absența sistemului de încălzire și amplificat de lipsa obloanelor și ferestrelor a accentuat starea de sănătate a deținuților. Subordonarea față de DGP și îndelungul proces birocratic instituit, îngreuna oferirea tratamentului medical, primordial pentru deținuți. În privința pachetelor, vorbitorului și scrisorilor, regimul a instituit metode de limitare și interzicere.

Într-o strânsă corelație cu practicile și metodele opresive, deținuții au dezvoltat mecanisme de adaptare la acest regim prin conformarea sau contestarea regulilor. Supraviețuirea deținuților s-a manifestat printr-o multitudine de activități, într-o formă pasivă. În privința comunicării, alături de forma orală și scrisă, deținuții au inventat codul Morse și firogramul, au codificat mesaje, au cifrat alfabetul și au creat diverse instrumente de scriere utilizând săpun, var, praf de DDT, ceea ce le-a permis schimbul de informații. Necesitățile fizice, cât și cele psihice au fost suplinite prin

solidaritatea deținuților care nu a ținut cont de apartenența politică, socială sau religioasă.

Lucrarea de față demonstrează că în fața politicilor represive, deținuții au dezvoltat mecanisme de supraviețuire psihică manifestate prin: atribuire de semnificații momentelor cotidiene, organizarea unui program zilnic care să le statueze trecerea timpului, acomodarea cu singurătatea din celulă, relaționarea cu colegii din camere, contramăsuri de supraveghere a gardienilor. Nevoia de supraviețuire fizică a dezvoltat solidaritatea între deținuți, care s-au ajutat reciproc cu alimente, medicamente, îmbrăcăminte.

Din postura de „dușmani ai poporului”, deținuții au răspuns față de încercările de reeducare politică, dezvoltând mecanisme de supraviețuire prin intermediul colegialității, survenită pe filiera politică. În condiții de presiune și convertire ideologică au teoretizat planuri și programe politice, pe fondul „venirii americanilor”, precum Asociația Foștilor Deținuți Politici sau Crucea Albă. Supraviețuirea politică a deținuților a fost posibilă datorită caracterului socio-economic avut în libertate, de apartenență la o grupare politică. Studiul evidențiază relațiile de conducere, structurile și acțiunile deținuților, coagulate înspre activități de ajutorare datorate originii politice.

O altă metodă uzitată de deținuți pentru a rezista monotoniei din celulă, cu scopul de a-și antrena și menține funcțiile cognitive a avut în vedere continuarea procesului instructiv-educativ, întreprins pe mai multe planuri. Teza de față demonstrează cum categoriile de deținuți au întreprins activități educative în varii domenii, cum ar fi literatura, istorie, limbi străine, filozofie, punând accentul pe discuții, dezbateri, traduceri, particularizându-se învățarea și transmiterea poeziilor. Contribuția poeziei în universul carceral nu a avut doar rolul de a reda stări și trăiri interioare, ci a reprezentat o modalitate de executare a pedepsei, materializată printr-un aspect cultural.

De asemenea, cercetarea a investigat modalitatea prin care deținuții au reușit să-și mențină moralul prin trăiri duhovnicești. În contextul ideologizării și anihilării activităților de tip religios de către regimul comunist, deținuții au reacționat și au manifestat o trăire spirituală, asumată prin acceptarea necondiționată a suferinței, gravitată în jurul elementelor cheie, precum: rugăciunea, spovedania, împărtășania, săvârșirea slujbelor de Crăciun și Paște, prohodul. În atare condiții, indiferent de coloratura confesională a deținuților, aceștia au improvizat sau mimat activitățile duhovnicești, întărind în acest fel comuniunea cu Iisus.

Contribuțiile acestei lucrări s-au concentrat asupra formelor de supraviețuire activă, prin contestarea vădită a puterii întreprinsă prin evadare. Odată cu instituționalizarea regimului comunist în România, evadările din spațiile carcerale au scăzut în intensitate, un astfel de demers fiind aproape imposibil de realizat din penitenciarul Aiud. Cu toate măsurile de pază și supraveghere pe

care închisoarea le deținea, în luna decembrie 1952 a avut loc celebra evadare a deținuților Șirianu, Spulbatu și Greceanu. Prin analiza acestei evadări, se demitizează caracterul impenetrabil al „Bastiliei” gulagului românesc, simbolizând o victorie a „dreptății” împotriva opresiunii comuniste.

Cea mai uzitată formă de protest utilizată de deținuți în fața condițiilor carcerale este reprezentată de greva foamei, prin care aceștia solicitau îmbunătățirea regimului alimentar, asistență medicală și celebrul acronim SPV (scrisori, pachete, vorbitor). Practicată pe scară largă, individual sau colectiv, greva din primăvara anului 1957 a constituit unul dintre cele mai mari evenimente de contestare a puterii comuniste din sistemul carceral românesc, atât din punct de vedere al duratei, cât și al celor implicați.

Cercetarea demonstrează că personalul închisorii (conducere, administrativ, de pază) a avut un rol esențial în implementarea politicilor represive de la nivel central. Direct responsabili de aplicarea ingerințelor venite pe filieră politică, personalul a avut un impact de subminare a condițiilor fizice și psihice ale deținuților. Totodată, teza surprinde aspectele umane și rare ale gardienilor care prin ajutorarea cu alimente, știri sau o supraveghere permisivă au îmbunătățit regimul carceral al celor închiși.

Contribuția acestei lucrări se plasează în câmpul istoriografic revizionist, analizând conceptual, metodic și descriptiv, opresiunea exercitată de regimul comunist care a fost metabolizată în penitenciarul Aiud, prin reacții și comportamente produse de către deținuți.

În ceea ce privește limitările cercetării, acestea pot fi direcționate în două paliere. Pe de o parte, accesul limitat la dosarele aflate în păstrare, în penitenciarul Aiud, iar pe de altă parte, de multitudinea de informații cuprinse în arhivele conexe, memorialistica de detenție și lucrările de specialitate, greu de deciptat și interpretat cumulativ.

În concluzie, studiul de față surprinde și subliniază faptul că, în fața mecanismelor opresive și a condițiilor carcerale inumane la care au fost supuși, deținuții au căutat și identificat metode și practici de supraviețuire.

BIBLIOGRAFIE

I. ARHIVE

1. Arhivele Naționale ale României

a. Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC)

Fond *Direcția Generală a Poliției*, Dosar nr. 233/1948.

Fond *Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă CC al PCR*.

Fond *Ministerul de Interne*, dosarele: 17/1940, 23/1940, 17/1941, 67/1941, 68/1941, 87/1941, 94/1941, 5/1942, 14/1942, 15/1942, 50/1942, 15/1942, 4/1943, 6/1943, 20/1943, 21/1943, 23/1943, 20/1944, 3/1946, 1/1947, 2/1948.

b. Serviciile județene

Serviciul Județean al Arhivelor Alba (SJAN Alba)

Fond *Comisariatul de Poliție Aiud*, Dosarele nr. 135/1946 și 179/1948.

Fond *Comitetul Raional P.M.R. Aiud cu organizațiile de bază*, Dosarele nr. 1/1950, 2/1950, 12-13/1951.

Fond *Detașamentul de pază – jandarmi – Aiud*, Dosarele nr. 1/1947-1949, 2/1947-1948, 1/1948-1949.

Fond *Întreprinderea Industrială Ing. A.I. Stoica Aiud*, inventarele nr. 157 și 667.

Fond *Parchetul Tribunal Alba* (inventarele nr. 61, 1281, 1284), dosare *inedite*: 2/1939, 3/1940, 5/1942, 5-13/1943, 8-19/1944, 24/1944, 14/1945, 158/1945, 169/1945, 9/1947, 147/1947, 4/1948, 148/1948, 111/1949, 157/1949, 163/1949, 3/1950, 53/1951; dosare *edite*: 2/1938, 1/1939, 4/1941, 3/1944, 7/1944, 15/1945.

Fond *Penitenciarul Aiud*, Dosar nr. 1/1937 – 1938.

Fond *Penitenciarul Alba Iulia*, Dosarele nr. 90/1926, 93/1928, 108/1932, 121/1934-1935, 167/1944-1945, 168/1945-1946, 170/1946, 171/1947, 176/1948, 184/1949, 201/1952.

Fond *Penitenciarul Abrud*, Dosar nr. 165/1943.

Serviciul Județean al Arhivelor Cluj (SJAN Cluj)

Fond *Penitenciarul Turda*, Dosarele nr. 82/1954 și 87/1955.

Serviciul Județean al Arhivelor Bacău (SJAN Bacău)

Fond *Penitenciarul Târgu-Ocna*, Dosarele nr. 1/1939, 1/1940, 1/1941, 1/1942, 1/1948, 2/1951.

2. Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor (AANP)

Fond *Secretariat*, Dosarele nr. 1/1954, vol. 1, 6; 3/1954, vol. 1, 3; 1/1955, vol. 2, 4; 1/1956, vol. 1, 3; 13/1956, 23/1956, 24/1956, 67/1953-1958.

Fond *Cadre*, Dosar nr. 677 și 4240.

3. Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS)

a. Fond Documentar:

D 19 (24 vol.), D 55, D 192, D 10 160 (2 vol.), D 13 341 (vol. 1), D 13 482 (5 vol.), D 13 483 (14 vol.), D 3 463, D 15 058, P 218 – anexa 22 (Lucrețiu Pătrășcanu), P 1114 (Reeducarea de la Pitești).

b. Direcția Management Resurse Umane (DMRU)

D 7349; D 7350, vol. 4; D. 7368, vol. 9; D 7369, vol. 27, 28; 31A, 37; D 7370, vol. 17; D 7373, vol. 17.

4. Arhiva Penitenciarului de Maximă Siguranță Aiud (APMSA)

Dosar nr. 20 cu buletine statistice pe anul 1945, vol. I, inventar nr. 949.

Dosar nr. 20 cu buletine statistice pe anul 1945, vol. II, inventar nr. 950.

Dosar nr. 22 cu ordine circulare cu caracter permanent pe anul 1945.

Dosar nr. 19 cu corespondența deținuților pe exercițiu pe anii 1946-1947, vol. II.

Dosar nr. 20 cu situațiile statistice pe anul 1946, vol. I, II, inventar nr. 953.

Dosar cu note informative și telefonice privitoare pe deținuți pe anul 1947.

Dosar nr. 20 cu situațiile statistice pe anul 1947.

Dosar nr. 22 cu ordine circulare pe linia muncii de evidență pe anul 1947, inventar 957.

Dosar nr. 24 cu diversa corespondență privind comisia de supraveghere pe anul 1947, inventar nr. 955.

Dosar cu diverse acte privitoare pe deținuți pe anul 1948, vol. I, inventar 959.

Dosar nr. 22 cu ordine circulare primite pe linia muncii de evidență pe anul 1948, inventar 959.

Dosar nr. 20 cu situațiile statistice pe anul 1948, vol. I, II, inventar 958.

Dosar cu ordine circulare pe anul 1949.

Dosar nr. 51 cu situațiile statistice pe anul 1949, inventar 960.

Dosar nr. 51 statistică pe anul 1950.

Dosar nr. 53 cu ordine circulare pe anul 1950. Grefa C.

Dosar nr. 57 lagăr pe anul 1950.

Dosar nr. 51 cu situațiile statistice pe anul 1951.

Dosar nr. 57 lagăr pe anul 1951.

Dosar nr. 4 cu procese verbale și tabele nominale de arhivă predată DGPCM în anii 1952-1956

Dosar nr. 51 cu situațiile statistice pe anul 1952.

Dosar nr. 57 lagăr pe anul 1952.

Dosar nr. 51 cu situațiile statistice pe anul 1953.

Dosar nr. 2 corespondență strict secretă sosită pe anul 1954.

Dosar nr. 2 curpinzând situația statistică pe anul 1954.

Dosar nr. 10 cu procese verbale ale organelor de control pe anii 1954 – 1955 și corespondență a internaților MAI pe anul 1954.

Dosar nr. 3 cu diverse tabele nominale privitoare pe deținuți pe anul 1955, vol I, II.

Dosar nr. 2 cu situații statistice pe anul 1956.

Dosar nr. 7 cu procese verbale pentru aplicarea Decretului nr. 72/1950 la deținuții CR pe anul 1956.

Dosar nr. 8 cu diversă corespondență privitoare pe deținuți pe anul 1956, vol. V.

Dosar nr. 1 cu ordine circulare pe anul 1957.

Dosar nr. 3 cu situații statistice pe anul 1957.

Dosar nr. 4 cuprinzând apelul nominal al deținuților prezenți la data de 14 decembrie 1958

Dosar conține corespondență primită și expediată – cadre pe anul 1958, vol. II.

Dosar nr. 11 cuprinzând dări de seamă, planuri de muncă și procese verbale de control pe anii 1956 – 1959 ale biroului de evidență deținuți.

Registru de deținuți intrați 1948 – 1949.

Registru de deținuți ieșiți în cursul anilor 1951 – 1953.

Registru de ieșire pe anul 1954.

II. MEMORIALISTICĂ

- Andreica, Gheorghe, *Omul din groapă. Povestiri din perioada cruntei terori comuniste 1948-1964*, Editura Printeuro, Ploiești, 2000.
- Andronescu, Demostene, *Reeducarea de la Aiud*, ediția a II-a, Editura Manuscris, Pitești, 2018.
- Antohe, Ion, *Răstigniri în România după Yalta*, Editura Albastros, București, 1995.
- Bălănescu, Gabriel, *Din împărăția morții*, Editura Gordian, Timișoara, 1994.
- Bărdaș, Ioan, *Calvarul Aiudului. Din suferințele unui preot ortodox*, Editura Anastasia, Brașov, 1999.
- Băurceanu, Ion, *O viață ratată. Un deținut politic în România 1951-1964*, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București.
- Bejan, Dimitrie, *Bucuriile suferinței*, Editura Hârlău, Iași, 2001.
- Berzescu, Atanasie, *Lacrimi și sânge*, Editura Marineasca, Timișoara, 1999.
- Bordeianu, Dumitru, *Mărturisiri din mlaștina disperării*, Editura Scara Print, București, 2013.
- Brânzaș, Liviu, *Raza din catacombă*, Editura Scara, București, 2001.
- Caraza, Grigore, *Aiud însângerat*, Editura Vremea, București, 2004.
- Cârdei, Vasile, *Visuri și temnițe: memorii*, Editura Biblioteca „Miorița”, Câmpulung Moldovenesc, 2006.
- Cojocaru, Nicoale, *Filmul unei existențe*, Editura Andreica, Constanța, 2003.
- Condurache, Cezarina, (editor) *Crăciun întemnițat. Sărbătoarea Nașterii Domnului în temnițele comuniste și după eliberare, în amintirile mărturisitorilor*, Editura Evdokimos, București, 2016.
- Crainic, Nichifor, *Memorii*, vol. II, Muzeul Literaturii Române, București, 2000.
- Crainic, Nichifor, *Poezii alese 1914 – 1944*, Editura Roza Vânturilor, București, 1990.
- Crainic, Nichifor, *Șoim peste prăpastie. Versuri inedite create în temnițele Aiudului*, Editura Roza Vânturilor, București, 1990.
- Crainic, Nichifor, *Zile albe, zile negre. Memorii*, vol. I, Casa Editorială Gândirea, București, 1991.
- Diaconescu, Ion, *Temnița – destinul generației noastre*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018.
- Dușu, Teodor, *Amintiri despre cei care nu mai sunt*, 2 volume, Editura Alpha, Buzău, 1999.
- Flamură, Blănaru, *Mercenarii Infernului. Blestemul dosarelor. Incredibile întâmplări din Gulagurile românești*, vol. I, Editura Elisaveros, București, 1999.
- Fuga, Dumitru, *Povestea vieții mele*, Editura Eurostampa, Timișoara, 2002.
- Gheorghiuță, Viorel, *Et ego. Sărata – Pitești – Gherla – Aiud*, Editura Marineasca, Timișoara, 1994.

Greceanu, Tudor, *Drumul celor pușini. Amintirile unui pilot de vânătoare ieșit din încercuirea de la Stalingrad*, ed. II, Editura Vremea, București, 2016.

Hentea, Tiberiu, *De la cotul Donului la Aiud*, Editura Gordian, Timișoara, 1996.

Ioanid, Ion, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*, 5 volume, Editura Albatros, București, 1991-1996.

Iorgulescu, Constantin, *Memoria ca exercițiu de uitare. Aiud*, vol. IV, Editura Crisserv, Mediaș, 2004.

Laghiu, Gheorghe, *Aiud – am fost martor*, Editura Eksperimental Forlag, Aarhus/Cluj-Napoca, 1999.

Marinescu, Sergiu, Aurel, *Prizonier în propria țară*, 3 volume, Editura Du style, New York, 1996-1997.

Mateiaș, Virgil, *Anii de groază din România comunistă. Mărturii. Existența tragică. Însemnări. Testament*, f.e., f.l., 1991.

Maxim, Virgil, *Imn pentru crucea purtată*, Ediția a 3-a, Editura Babel, Bacău, 2012.

Mărgineanu, Nicolae, *Amfiteatre și închisori*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.

Mija, Teofil, *Generația neînfrântă*, f.e., Brașov, 2008.

Miltiade, Ionescu, *Detenție totală*, Editura Fundația Academia Civică, București, 2014.

Moise, Monahul, *Sfântul Închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2017.

Muntean, Ioan, *La pas prin reeducările de la Pitești, Gherla și Aiud*, Editura Majadahonda, București, 1997.

Novacovici, Doru, *În România după gratii*, Editura Fundația pentru Tineret Buzău, 1994.

Oancea, Zosim, *Închisorile unui preot ortodox*, Editura Christiana, București, 2004.

Pandrea, Petre, *Garda de Fier. Jurnal de Filosofie Politică. Memorii Penitenciare*, Editura Vremea, București, 2001.

Pandrea, Petre, *Reeducarea de la Aiud*, Editura Vremea, București, 2000.

Pandrea, Petre, *Turnul de ivoriu*, Editura Vremea, București, 2004.

Pantazi, Ion, *Am trecut prin iad*, ediția a II-a, Editura Constant, Sibiu, 1992.

Pavlovici, Constantin, Florin, *Tortura, pe înțelesul tuturor. Memorii*, ediția a III-a, Fundația Academia Civică, București, 2012.

Păun, Nicu, *Pe muntele suferinței*, Editura Institutul European, București, 1997.

Petrișor, Marcel, *Cumplite încercări, Doamne! Din casimca Jilavei în zarca Aiudului*, Editura

Manuscris, Pitești, 2017.

Popa, Aurel, *Sub semnul Gulagului*, Editura Corgal Press, Bacău, 2001.

Popa, Neculai, *Coborârea în iad*, Editura Axa, Botoșani, 2009.

Popa, Neculai, *Fără închisoare, aș fi fost nimic*, în dialog cu Flori Bălănescu, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2016.

Popescu, Traian, *Catrenele Învierii. Exerciții de memorie și de supraviețuire din temnița Aiudului*, Editura Crater, București, 2004.

Purcărea, Nicolae, *Urlă Haita... Pitești, Canal, Gherla, Jilava, Aiud*, Editura Manuscris, Pitești, 2017.

Pușcașu, Mihai, *Mărturii din iadul închisorilor comuniste*, Editura Agaton, Făgăraș, 2010.

Radina, Remus, *Testamentul din morgă*, Editura Tinerama, București, f.a.

Salcă, Alexandru, *În zeghe, printre sfinți. Memorii*, vol. II, Editura Transilvania Expres, Brașov, 2000.

Suciu, Ioan, *De la liniște la cântec și alte povestiri*, Editura Ionescu, Caransebeș, 2000.

Șuțu, Radu, *Carmen Silva – Aiud via Brașov*, Editura Majadahonda, București, 1996.

Teohor, Mihadaș, *Pe muntele Ebal*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1990.

Toma, Filaret, *Pe drumul pavat cu ghimpi. Amintiri*, Editura Lidana, Suceava, 2005.

Țepelea, Gabriel, *Anii nimănui – poeme din anii de detenție – 1949-1955*, Casa Editorială Cuget, Simțire și Credință, București, 1992.

Țepelea, Gabriel, *Amintiri și evocări*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.

Vișa, Augustin, *Din închisorile fasciste în cele comuniste din U.R.S.S. și România*, Institutul pentru Analiză și Strategie Politică „Iuliu Maniu”, Colecția „Problemele timpului”, București, 1997.

Voicilă, Ciprian, *Mărturisitorii din închisorile comuniste. Minuni. Mărturii. Repere*, ediția a III-a, Editura Areopag, București, 2012.

III. LITERATURĂ DE SPECIALITATE

1. Volume

Anghelescu, Mircea, *Poarta neagră. Scriitorii și închisoarea*, Editura Cartea Românească, București, 2013.

Arion, George, *O istorie a societății românești contemporane în interviuri (1990-1999)*, vol. II,

Fundația Premiile Flacăra România, București, 1999.

Bălan, Ion, *Regimul concentraționar din România 1945-1964*, Fundația Academia Civică, București, 2000.

Banu, Florian, Țăranu, Liviu (coord.), *Securitatea 1948-1989, vol. I. Monografie*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2016.

Betea, Lavinia, *Lucrețiu Pătrășcanu. Moartea unui lider comunist*, Editura Humanitas, București, 2001.

Bosomitu, Ștefan, Burcea, Mihai, *Spectrele lui Dej*, Editura Polirom, Iași, 2012.

Budeancă, Cosmin, (coord.) *Experiențe carcerale în România Comunistă*, vol. I-VI, Editura Polirom, 2007-2012.

Budeancă, Cosmin, Olteanu, Florentin, *Stalinizare și destalinizare. Evoluții instituționale și impact social*, Editura Polirom, Iași, 2014.

Burcea, Mihai, Stan Marius, Bumbăș Mihail, *Dicționarul ofițerilor și angajaților civili ai Direcției Generale a Penitenciarelor. Aparat central 1948-1989*, vol. I, II, Editura Polirom, Iași, 2009-2011.

Bujoreanu, Anca, *Sfinți martiri și mărturisitori în temnițele comuniste*, Editura Fotini, Galați, 2007.

Cătănuș, Dan, *Comuniști români și devierea de dreapta. Istoria unei afaceri de partid 1940-1968*, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2018.

Cesereanu, Ruxandra, *Călătorie spre centrul internului. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste*, ediția a III-a, Editura Manuscris, Pitești, 2018.

Cesereanu, Ruxandra, (coord.) *Comunism și represiune în România. Istoria unui fratricid național*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Cesereanu, Ruxandra, *Fugarii. Evadări din închisori și lagăre în secolul XX*, Editura Polirom, Iași, 2016.

Cesereanu, Ruxandra, *Panopticum. Eseu despre tortură în secolul XX*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2014.

Chiș, Ioan, *Istoria penitenciarelor – ieri și azi -*, Editura ANI, București, 2003.

Ciobanu, Răzvan, *Ipostaze ale ideologiei legionare în România interbelică (1927-1938)*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Doru Radosav, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2019.

Cioroianu, Adrian (ed.) *A fost odată ca niciodată. Partidul Comunist din România 1921-2021*, Editura Polirom, Iași, 2021.

Ciuceanu, Radu, *Regimul penitenciar din România Comunistă 1940-1962*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2001.

Corobca, Liliana, (editor) *Panorama comunismului în România*, Editura Polirom, Iași, 2020.

Deletant, Dennis, *Teroarea comunistă în România. Gheorghiu-Dej și statul polițienesc 1948-1965*, Editura Polirom, Iași, 2001.

Dobeș, Andrea, *Spații carcerale în România comunistă. Penitenciarul Sighet (1950-1955)*, 2 vol., Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2021.

Doboș, Corina, Maria, *Corpul uman în România interbelică. O abordare semiotică*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Lucian Boia, Universitatea din București, 2013.

Dobrinu, Dorin, (editor) *Proba infernului. Personalul de cult în sistemul carceral din România potrivit documentelor Securității, 1959-1962*, Editura Scriptorium, București, 2004.

Doru, Radosav, *Istoria din memorie*, Editura Argonaut/Symphologic Publishing, Cluj-Napoca, Gatineau, 2016.

Filip, Cristian, *Poezia închisorilor*, Editura Babel, Bacău, 2014.

Foucault, Michel, *A supraveghea și a pedepsi. Nașterea închisorii*, Editura Humanitas, București, 1997.

Greco, Sorin, *Ați venit să munciți... nu să trăiți. Povestiri din lagărele de muncă și pușcăriile comuniste*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2018.

Gură, Ionescu, Nicoleta, *Dimensiunea represiunii din România în regimul comunist. Dislocări de persoane și fixări de domiciliu obligatoriu*, Editura Corint, București, 2010.

Gură, Ionescu, Nicoleta, *Munca forțată din România în regimul comunist. Internările administrative din perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965)*, Editura Corint, București, 2017.

Hossu, Longin, Lucia, *Memorialul Durerii. Întuneric și lumină*, Editura Humanitas, București, 2013.

Hossu, Longin, Lucia, *Memorialul Durerii. O istorie care nu se învață la școală*, Editura Humanitas, București, 2012.

Hulber, Maria, *Memorialistica detențiilor postbelice românești*, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2015.

Ionițoiu, Cicerone, *Viața politică și procesul lui Iuliu Maniu*, vol. II, Editura Libra Vox, București, 2003.

Ionițoiu, Cicerone, *Album al martirilor genocidului comunist*, Editura Casa de Presă Tribuna, Sibiu, 1999.

Ionițoiu, Cicerone, *Morminte fără cruce. Contribuții la cronica rezistenței românești împotriva dictaturii comuniste*, vol. 1, Editura Verlag, Munchen, 1982.

- Ionițoiu, Cicerone, (coord.) *Victimele terorii comuniste. Arestați, torturați, întemnițați, închiși. Dicționar A-Z*, Editura Mașinii de Scris, București, 2000-2010.
- Jela, Doina, *Drumul Damascului. Spovedania unui torționar*, Editura Humanitas, București, 1999.
- Jela, Doina, *Lexiconul negru. Unelte ale represiunii comuniste*, Editura Humanitas, București, 2001.
- Levy, Robert, *Gloria și decăderea Anei Pauker*, traducere de Cristina Pupeză și Ioana Gagea, Editura Polirom, Iași, 2002.
- Mureșan, Alin, *Pitești. Cronica unei sinucideri asistate*, ediția a III-a, Editura Manuscris, Pitești, 2017.
- Muraru, Andrei, (coord.) *Dicționarul Penitenciarelor din România Comunistă (1945-1967)*, Editura Polirom, Iași, 2008.
- Nora, Pierre, *Les lieux de mémoire*, 3 vol., Editura Gallimard, Paris, 1992-1994.
- Olteanu, Florentin, Budeancă, Cosmin, (coord.) *După 25 de ani. Evaluări și reevaluări istoriografice privind comunismul*, Editura Polirom, Iași, 2017.
- Onișoru, Gheorghe, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944 – 1947)*, Fundația Academia Civiă, București, 1996.
- Onișoru, Gheorghe, *Pecetea lui Stalin. Cazul Vasile Luca*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014.
- Oprea, Marius, *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente (1949-1989)*, Editura Polirom, Iași, 2002.
- Oprea, Marius, *Bastionul cruzimii. O istorie a Securității (1948-1964)*, Editura Polirom, Iași, 2008.
- Penciu, Gheorghe, *Medici în recluziune*, Editura Vremea, București, 2001.
- Pleșa, Neagoe, Elis, Pleșa, Liviu, *Dosarul Ana Pauker*, vol. I, Editura Nemira, București, 2006.
- Pop, Camelia, *Preoția în spațiul concentraționar. Infernul comunist sau drumul spre fericire*, Editura Print&Publish, Cluj-Napoca, 2009.
- Pop, Iulia, *Memorie și suferință. Considerații asupra literaturii memorialistice a universului concentraționar comunist*. Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010.
- Pop, Traian, *Drept penal comparat, volumul III: Penologie și știință penitenciară*, Institutul de Arte Grafice Ardealul, Cluj, 1924.
- Preda, Radu, Vicovan, Ion (editori) *Martiriu și memorie din România Comunistă. Acta Simpozionului Internațional Dumitru Stăniloae 2017*, Editura Polirom, Iași, 2020.
- Ranca, Ioan, Gh., *Șincai în anii reacțiunii absolutiste: glose: cronică*, București, 1968.
- Rădulescu, Constantin, *Raport general asupra închisorilor centrale și arestărilor preventive pe anul*

1907-1908, București, 1908.

Rogojanu, Cătălin, Dumitru, *Imaginea torționarului comunist reflectată în memorialistica universului concentraționar românesc (1947-1989)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014.

Roske, Octavian, (coord.) *Mecanisme represive în România 1945 – 1989, Dicționar Biografic A-Z*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2001-2011.

Scurtu, Ioan, *Politică și viață cotidiană în secolul XX-lea și începutul celui de-al XXI-lea*, Editura Mica Valahie, București, 2011.

Scurtu, Ioan, (coord.) *România, Viața politică în documente, 1945*, Arhivele Statului din România, București 1994.

Scurtu, Ioan, (coord.) *România. Viața politică în documente, 1946*, Editura Arhivele Statului din România, București, 1996.

Scurtu, Ioan, (coord.) *România. Viața politică în documente, 1947*, Editura Arhivele Statului din România, București, 1994.

Scurtu, Ioan, (coord.) *România. Viața politică în documente, 1950*, Editura Arhivele Naționale ale României, București, 2002.

Stancu, Radu, *Pedeapsa cu moartea în România comunistă*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2017.

Stănescu, Mircea, *Reeducarea în România Comunistă (1945-1952). Aiud, Suceava, Pitești, Brașov*, vol. I, Editura Polirom, Iași, 2010.

Stănescu, Mircea, *Reeducarea în România Comunistă (1948-1955). Târgșor, Gherla*, vol. II, Editura Polirom, Iași, 2010.

Stănescu, Mircea, *Reeducarea în România Comunistă (1949-1955). Târgu-Ocna, Ocnele Mari, Canalul Dunăre-Marea Neagră*, vol. III, Editura Polirom, Iași, 2012.

Stănescu, Mircea, *Organisme Politice Românești (1948-1965). Documente privind instituțiile și practicile*, Editura Vremea, București, 2003.

Șinca, Florin, *Martirii Poliției Române. Distrugerea Poliției sub regimul comunist*, Editura RCR Editorial, București, 2014.

Șimăndan, Emil, *Puterea libertății*, Fundația Culturală „Ioan Slavici”, Arad, 1995.

Șiperco, Andrei, *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, represiuni, crime...* Arhiva Alexandru Șiperco, volumul I, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2015.

Șiperco, Andrei, *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, represiuni, crime...*

- Arhiva Alexandru Șiperco*, volumul II, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2016.
- Șiperco, Andrei, *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, represiuni, crime...* *Arhiva Alexandru Șiperco*, volumul VI, Editura Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2022.
- Ștef, Anca, Ștef, Raul, *Supraviețuitorii. Mărturii din temnițele comuniste ale României*, Editura Humanitas, București, 2014.
- Tănase, Tiberiu, *Fețele monedei. Mișcarea legionară între 1941 și 1948*, Editura Tritonic Publishing, București, 2010.
- Tismăneanu, Vladimir, *Stalinism pentru eternitate*, Editura Polirom, Iași, 2005.
- Tismăneanu, Vladimir (coord.), Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, București, 2006.
- Țărău, Virgiliu, *Alegeri fără opțiuni. Primele scrutinuri parlamentare din Centru și Estul Europei după cel de-al Doilea Război Mondial*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005.
- Țărău, Virgiliu, *Sistemul penitenciar din România Comunistă. Cazul închisorilor din Transilvania*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2009.
- Țene, Florin, *Nu plângeți că mă dus de lângă voi. Viața „Sfântului închisorilor”*, Valeriu Gafencu, Editura Ecou Transilvan, Cluj-Napoca, 2002.
- Țiu, Ilarion, *Mișcarea Legionară după Corneliu Codreanu. Vol II: Regimul Antonescu (ianuarie 1941 – august 1944)*, Editura Vreamea, București, 2007.
- Ugla, Marius, *Coloniile de muncă de la exploatarea miniere Baia Sprie, Cavnic și Nistru (1950-1955)*, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2016.
- Ursu, Ioana, *Rugul aprins de la mănăstirea Antim: istorie, memorie, discurs*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Doru Radosav, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2020.
- Ursu, Dragoș, *Istoria sistemului concentraționar comunist. Fenomenul reeducării de la închisoarea Aiud*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Doru Radosav, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2019.
- Vasilescu, Constantin (coord.), Mareș, Clara, Soare, Florin, Mureșan, Alin, Petre, Constantin, *Morfologia (ne)vinovăției. Alfabetul detenției feminine în comunism*, Editura Litera, București, 2023.
- Vrabie, Melania, Elena, *Memorialistica feminină a detenției comuniste*, teză de doctorat, coord. prof. univ. dr. Mircea Popa, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, 2013.

Zamfirescu, Dragoș, *Legiunea Arhanghelului Mihail de la mit la realitate*, Editura Enciclopedică, București, 1997.

Zub, Alexandru, *Opresiune și rezistență sub regimul comunist. Fragmentarium istorico-memorial*, Editura Fundația Academia Civică, București, 2020.

2. Articole

Abraham, Florin, „Justiția în România Comunistă: între control politic și autonomie, I”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4/2016.

Abraham, Florin, „Justiția în România Comunistă: între control politic și autonomie, II”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4/2017.

Aioanei, Constantin, Troncotă, Cristian, „Modelul reeducării prin autoanaliză. Aiud și Gherla:1960-1964” în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 1-2/1994.

Aioanei, Constantin, Troncotă, Cristian, „Rezistența anticomunistă în penitenciare”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3/1994.

Banu, Florian, „Reeducarea de la Aiud – contribuții documentare” în *Arhivele Securității*, coord. Silviu Moldovan, Editura Enciclopedică, București, 2008.

Baurceanu, Ion, „Amintiri de la Aiud”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4/2009.

Baurceanu, Ion, „Greva foamei, Aiud 1957”, în *Revista Memoria*, nr. 63/2008.

Bălan, Ion, „Regimul coloniilor de muncă 1952-1953”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 18/1999.

Bocu, Liliana-Maria, Cupșa, Ioan, „Fabrica închisorii din Aiud – experiment și stratagemă”, în *Analele Sighet 1*.

Cernovodeanu, Dan, „Breviar Biografic”, în *Revista Memoria*, nr. 55-56/2003.

Cesianu, Constantin, „Trei gamele în plus”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Chioreanu, Nistor, „Visul îndestulării”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Ciupea, Ioan, Todea, Stăncuța, „Represiune, sistem și regim penitenciar în România 1945 – 1964”, în Ruxandra Cesereanu, *Comunism și represiune în România*, Editura Polirom, Iași, 2006.

Cristea, Marius, „Procesul de reeducare în universul concentraționar comunist din România: metoda Aiud” în *Anuarul de Istorie Orală*, vol. IV/2003.

Cristea, Marius, „Luptele din august – septembrie 1944 din zona Aiud – Miraslău”, în *Apulum*, nr. 57/2020.

Coldea, Rusu, Marius, „Istoricul penitenciarului Aiud”, în *Revista de știință penitenciară*, nr. 3-4

(15-16)/1993.

Constantinescu, Cătălin, „Aspecte privind evoluția legislației în materia executării pedepselor privative în perioada 1929-1969”, în *Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc*, vol. XIII, 2018.

Deletant, Dennis, „Anul 1947 văzut prin optica legației britanice de la București”, în *Analele Sighet* 5.

Denize, Eugen, „Partidul și politica de represiune”, în *Revista Memoria*, nr. 46/2004.

Demetriade, Mihai, „Descompunere și reabilitare. Elemente cadru privind activitatea Grupului Operativ Aiud” în *Caietele CNSAS*, anul II, nr. 2 (4), CNSAS, București, 2009.

Demetriade, Mihai, „Victor Biriș, cel mai important agent de influență din penitenciarul Aiud (1957-1963), în *Caietele CNSAS*, anul V, nr. 1-2 (9), CNSAS, București, 2012.

Dima, Nicholas, „Muntele de morcovi”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Gămălău, Filaret, „Visul meu din celula 297 a Aiudului”, în *Revista Memoria*, nr. 14/1995.

Hamzea, Adrian, „Moartea pe îndelete”, în *Revista Memoria*, nr. 2-3/2005.

Ioanid, Ion, „Zodii (ne)favorabile la Aiud”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Ionescu, Ion M. „Alimentație șoc”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Lățea, Constantin, „Exterminare prin moarte naturală”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Levy, Robert, *Naivitate fatală: Tragedia lui Emil Calmanovici*, în „Despre Holocaust și Comunism”, *Anuarul Institutului Român de Istorie Recentă*, vol. I, 2002.

Lupu, Marius, „Valurile de arestări din anul 1947”, în *Analele Sighet* 5.

Macici, Ileana, „Am vrut să fiu la înălțimea numelui Macici”, în *Revista Memoria*, nr. 6/1992.

Mitucă, Gheorghe, Ioan, „Schelete ambulante”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Oniga, Dumitru, „Părintele Juncu”, în *Revista Memoria*, nr. 35/2001.

Oprea, Marius, „Tortura în România anilor '50”, în *Analele Sighet* 8.

Pahoni, Sucilă, Ciprian, *O privire critică asupra legii penitenciarelor de la 1 februarie 1874* (format electronic).

Popa, Ionuț, „Artizan al Marii Uniri ucis în temnițele comuniste. Cazul Alexandru Lapedau” în *Administrație românească arădeană*, coord. Doru Sinaci, vol. 16, Editura Universității Vasile Goldiș, Arad, 2021.

Popa, Ionuț, „După rebeliune... Legionari în detenție. Studiu de caz: Penitenciarul Aiud 1941-1944” în *Historia Magistra Vitae. Noi teme pe agenda de cercetare*, Editura Argonaut/Mega, Cluj-Napoca, 2017.

Popa, Ionuț, „Închisorile din România” în *Panorama comunismului*, coord. Liliana Corobca, Editura Polirom, Iași, 2020.

Popa, Ionuț, „Metamorfozarea regimului penitenciar de la Aiud 1945-1950”, în *Revista Philohistoriss*, anul II, nr. 3, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016.

Portelii, Alessandro, „Moartea lui Luigi Trastulli. Memorie și eveniment. Memorie și fapt”, în *Anuarul de istorie orală*, vol. XII/2010.

Roșeanu, Radu, „Locuri de detenție (fragment)”, în *Analele Sighet 7*.

Secașiu, Claudiu, „Preliminarii ale asaltului final asupra PNT. Contribuția organelor de informații (1945-1947)”, în *Analele Sighet 5*.

Stănescu, Bucur, „Zurgălăii Aiudului”, în *Revista Memoria*, nr. 2/1990.

Șandru, Dumitru, „Comisia Aliată (Sovietică) de control și regimul de detenție din România”, în *Analele Sighet 1*.

Șandru, Dumitru, „Evadări din centrele de internare 1944-1948”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3/1995.

Șandru, Dumitru, „Valurile de arestări din anul 1947”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4/2008.

Șiperco, Andrei, „Auschwitz-ul de la Aiud”, în *Magazin istoric*, nr. 7/2003.

Teohar, Mihadaș, „Un Auschwitz românesc”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Tudorică, Nae, „La cumpăna anilor '50”, în *Arhivele Totalitarismului*, 1/1993.

Tulea, Sorin, „Tehnologia penitenciară și politica internațională”, în *Analele Sighet 7*.

Țărău, Virgiliu, Ciupea, Ioan, „Morții penitenciarului Aiud 1945 – 1964”, în *Anuarul Institutului de Istorie «G.Barițiu» din Cluj-Napoca*, tom XLIX, 2010.

Zugravu, Cezar, „Metode de tortură din securitate, din închisori și din lagărele de exterminare”, în *Analele Sighet 5*.

IV. ZIARE

Aiudul – cultural, economic, social și politic independent, Anul I, nr. 9, 28 octombrie 1937.

Aiudul – cultural, economic, social și politic independent, Anul I, nr. 17, 3 iunie 1937.

Aiudul – cultural, economic, social și politic independent, Anul I, nr. 22, 8 iulie 1937.

Aiudul – cultural, economic, social și politic independent, Anul I, nr. 27, 12 august 1937.

Enyedi Hirlap (Gazeta Aiudului), Anul VIII, nr. 8, 5 iunie 1938.

Gazeta Transilvaniei, Anul LXIX, nr. 25, 15 februarie 1906.

Lupta, Anul XII, nr. 3493, 23 iunie 1933.

Universul, Anul LIII, nr. 222, 18 august 1941.

V. INTERVIURI

Coldea, Rusu, Marius, *interviuri* realizate în datele de 21 noiembrie 2022, 16 ianuarie 2023, 6 februarie 2024, în localitatea Aiud, județul Alba.

Silea, Aurel, *interviuri* realizate în datele de 30 noiembrie 2015 și 9 ianuarie 2016, în localitatea Gârbova de Sus, județul Alba.

VI. COLECȚII

Analele Sighet, vol. 1-10, Fundația Academia Civică, București, 1995-2003.

Anuarul de Istorie Orală, vol. 1-20, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1999-2019.

Anuarul Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, vol. 1-18, Editura Polirom, București, 2006-2023.

Arhivele Totalitarismului, nr. 1-121, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1991-2023.

Caietele CNSAS, nr. 1-24, Editura CNSAS, București, 2008-2020.

Memoria – revista gândirii arestate, nr. 1-126, Fundația Culturală Memoria, București, 1990-2024.

Monitorul Oficial, 1944 – 1948.